

Tlačová správa
Bratislava, 4. máj 2022

Výsledky pilotného výskumu študentov stredných odborných škôl

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (ďalej NÚCEM) v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy výskumu a športu SR a medzinárodným centrom štúdie OECD PIAAC (*Program medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých*) realizoval **výskum s cieľom overiť kompetencie študentov končiacich ročníkov stredných odborných škôl na Slovensku.**

Výskum sledoval súbor kognitívnych a nekognitívnych zručností, ktoré jednotlivci potrebujú pre plnohodnotné uplatnenie sa v modernej spoločnosti. Išlo najmä o čitateľskú a matematickú gramotnosť a schopnosť riešiť problémy s využitím informačno-komunikačných technológií (ďalej IKT). Výskum sa zároveň zamerával aj na nekognitívne zručnosti, napr. na profily pracovných záujmov (RIASEC), životný štýl či zdravie a psychickú pohodu ľudí. Výskum sa uskutočnil na prelome rokov 2021 a 2022 prostredníctvom elektronického testovacieho nástroja *Vzdelávanie a zručnosti Online – PIAAC Online*. Dobrovoľne zapojení stredoškóľáci končiacich ročníkov stredných odborných škôl vyplňovali anonymný online test, ktorý umožňuje zistiť, úroveň kognitívnych schopností v čítaní s porozumením, matematike a schopnosti riešiť problémy s využitím IKT. Zároveň sa študenti dozvedeli charakteristiky povolania, pre ktoré sa najviac hodia alebo, ktoré povolania zodpovedajú ich pracovným záujmom.

Do výskumu sa zapojilo dovedna 772 respondentov. Priemerný vek študentov bol 18 rokov. Pomer chlapcov bol trojnásobný (75 %) v porovnaní s dievčatami (25 %). Ukázalo sa, že dostupná vzorka študentov dosiahla **priemerné úrovne v čitateľskej, matematickej gramotnosti a v schopnosti riešenia problémov s IKT.** Kognitívne skóre sú porovnateľné so skóre PIAAC OECD (2012). V čitateľskej a matematickej gramotnosti študenti SOŠ dosiahli porovnateľné skóre ako PIAAC mladí ľudia vo veku 16 – 19 rokov (OECD, 2017). V rámci rozdielov podľa pohlavia sa ukázalo, že **chlapci oproti dievčatám skórovali významne lepšie v schopnosti riešiť problémy s využitím IKT a v matematickej gramotnosti.** Tieto zistenia sú v súlade so zahraničným výskumom¹ mladých ľudí, ktorý poukazuje na skutočnosť, že v matematickej gramotnosti chlapci stabilne dominujú oproti dievčatám od veku 9 až do 27 rokov.

V profiloch pracovných záujmov nám analýza dát ukázala, že **študenti** (podobne ako v zahraničných výskumoch) **najviac inklinovali k profilom Podnikavci, Konzervatívci a Umelci.** Z hľadiska rozdielov podľa pohlavia sa ukázalo, že **chlapci významne viac preferovali profil Realisti, pričom dievčatá, naopak, významne viac inklinovali k profilom Sociálni a Podnikavci.** Rovnaké výsledky zistil aj zahraničný výskum dospelajúcej populácie. Ďalej sa ukázali vzájomné súvislosti profilov RIASEC *Realisti s Investigatívami*, pričom ľudia s danými profilmi inklinujú k technickým prácam, analytickému mysleniu, riešeniu problémov a vede. *Investigatívci* okrem toho súviseli s profilom *Umelci*, ktorých spájajú inovatívne úlohy zamerané aj na bádateľské práce. Profil *Sociálni* najvýznamnejšie koreloval s *Podnikavcami* a *Umelcami*, u ktorých je spoločnou doménou práca s ľuďmi a aktivity, v ktorých prevažuje komunikácia. Najsilnejší vzťah sa ukázal medzi profilmi *Konzervatívci* a *Podnikavci*, čo vysvetľuje ich veľmi podobnú orientáciu na ekonomický smer a obchod. Zistené vzťahy sú v súlade s výsledkami medzinárodných štúdií.

¹ Borgonovi a Paccagnella, 2018

V skúmaní psychickej pohody sa v našom výskume u zúčastnených študentov ukázala stredná, priemerne dobrá miera psychickej pohody, ako aj spokojnosti so životom a prežívania pozitívnych emócií (pozitívneho postoja). Zároveň polovica študentov vyjadrila aj vysokú mieru pociťovania negatívnych emócií (negatívneho postoja), ktorá je charakteristická pre obdobie dospievania. Negatívne emócie sú aj v súlade s náročným obdobím pandémie Covid-19, ktorú študenti zažívali. Subjektívne vnímané zdravie **polovica študentov ohodnotila ako stredne dobré** a 42 % ako pevné. Len 8 % považuje zdravie aj stravu za slabú. Fyzickú aktivitu označili až tri štvrtiny študentov ako primeranú a dobrú (70 % a 22 %). V rámci BMI indexu sa ukázalo, že viac ako polovica študentov mala normálnu váhu (63 %), avšak takmer 30 % malo nadváhu až obezitu. **Až polovica mladých ľudí mala problémy, slabý spánok. V rámci fajčenia 71 % študentov uviedlo, že nefajčia,** avšak vyše 17 % fajčí každý deň. V sledovaní rozdielov psychickej pohody podľa pohlavia neboli zistené žiadne rozdiely. **Rozdiely sa však ukázali v zhodnotení subjektívne vnímaného zdravia v prospech chlapcov.** Chlapci sa cítili významne zdravší ako dievčatá (45 % k 33 %). Naopak významne vyšší podiel dievčat uvádzal podváhu (15 %) a obezitu (15 %). Fajčenie sa taktiež ukázalo v neprospech dievčat, ktoré vo vyššom podiele (24 %) oproti chlapcom (15 %) fajčili na dennej báze. Zaujímavosťou však je pozitívna asociácia vyššieho skóre matematickej gramotnosti s vyššou úrovňou psychickej pohody. **Rozvíjanie kognitívnych zručností je preto efektívne aj z hľadiska dosahovania lepšej psychickej pohody a zdravia.** Z hľadiska pracovných záujmov sa ukázal pozitívny vzťah profilov *Podnikavci* a *Realisti* so spokojnosťou so životom a kladný vzťah profilov *Sociálni*, *Podnikavci* a *Konzervatívci* s prežívaním pozitívnych emócií. Negatívny postoj sa spájal u študentov s profilom *Umelci* a vyššia miera fyzickej aktivity súvisela s profilom *Realisti* a *Sociálni*. **Mladým ľuďom je preto dôležité poskytovať poradenstvo o ich študijnom/pracovnom nasmerovaní, aby štúdium alebo práca v čo najväčšej miere korešpondovali s typológiou ich pracovných záujmov** a nedochádzalo tak k predčasnému ukončeniu štúdia alebo nezaradeniu sa do vhodnej pracovnej oblasti.

Sú to práve mladí ľudia tvoriaci špecifickú skupinu obyvateľstva, ktorej najväčším problémom na slovenskom trhu práce (a to i v rámci medzinárodného porovnania) je nízka zamestnanosť. Mladí ľudia sú takisto vystavení vyššiemu riziku prechodu nezamestnanosti do dlhodobej formy. Z hľadiska prevencie dlhodobej nezamestnanosti je preto dôležitá včasná integrácia absolventov na trhu práce. Ekonomická aktivita, nadobudnuté pracovné skúsenosti a vzdelanie podmieňujú produktivitu a majú vplyv aj na životný štýl, zdravotný stav a schopnosť ďalšieho vzdelávania v zrelom veku. Poznanie kognitívnych zručností a ďalších nekognitívnych faktorov môže prispieť k získaniu obrazu o smerovaní mladých ľudí v súvislosti s budúcim uplatnením sa na trhu práce a poskytuje čiastočne obraz o efektívite vzdelávacieho systému. Analýza dát študentov SOŠ umožnila získať čiastočný obraz, ktorý bude treba spresniť ďalším výskumom. Systematicky sledovať úroveň zručností mladých ľudí je pre budúcnosť našej krajiny nesmierne dôležité.

Celú správu nájdete [TU](#).